

Energikommisjonens utredning NOU 2023:3 Mer av alt – raskere. Forslag til prosess og utkast til hørings svar

Forslag til vedtak:

1. Styret gir sin tilslutning til forslag til prosess for utarbeidelse av hørings svar til NOU 2023:3
2. Saken for øvrig tas til orientering.

Saksfremstilling:

1. Bakgrunn

Energikommisjonen leverte sin utredning 1. februar 2023: [NOU 2023:3 Mer av alt – raskere](#). Olje- og energidepartementet har sendt utredningen på høring med frist 2. mai. Som tittelen på utredningen sier, er det behov for et taktskifte i utbygging av kraftproduksjon og øke nettkapasiteten. Kommisjonen peker også på behovet for betydelig satsing på energieffektivisering. Følgende er hentet fra utredningens kapittel 1: «*Energikommisjonens mandat er å se på det langsiktige perspektivet for norsk energipolitikk. Vi er bedt om å kartlegge energibehovene og foreslå økt energiproduksjon, med mål om at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft samt at rikelig tilgang på fornybar kraft fortsatt skal være et konkurransefortrinn for norsk industri.*»

Et viktig bakteppe i utredningen er hvordan Norge skal nå klimamål i 2030 og 2050 med behov for elektrifisering av industri på land, petroleumssektoren og transportsektoren, samt oppbygging av ny grønn industri. Utredningen sier følgende i innledningen: «*Det er behov for en ny giv, og det må skje raskt. Vi trenger mer effektiv og fleksibel energibruk for å senke forbruket, vi må utløse investeringer i mange typer fornybar kraft for å få opp produksjonen, og vi må øke nettkapasiteten for å få kraften frem.*»

Utredningen peker på at kommunene har hatt og vil ha en sentral rolle i utviklingen av energisystemet. Kommunenes roller er trukket frem i ulike deler av i utredningen.

Det vises til orienteringssak (styresak 13/23) i styremøte 14. februar om Energisituasjonen på Østlandet. Nedenfor presenteres forslag til prosess og utkast til hørings svar fra Osloregionen IPR som foreslås avgitt til Olje- og energidepartementet innen fristen 2. mai.

2. Forslag til prosess

Interessepolitisk utvalg ga i møte 31. mars sin tilslutning til sekretariatets forslag til prosess for avgivelse av hørings svar. Det foreslås videre følgende prosess:

- 11. april: Utkast til hørings svar (utarbeidet av sekretariatet) sendes styremedlemmer og medlemmer i Osloregionen IPR
- 14. april: Behandling i styremøte i Osloregionen IPR:
 - Utkast til hørings svar presenteres i styremøtet. Merknader i møtet tas med inn i videre behandling.

- Gunnar Løvås, Konserndirektør Kraftsystem & Marked, Statnett er invitert til styremøtet for en presentasjon av behov for kraft og nett på Østlandet og kommunenes roller
- 21. april: Frist for kommentarer fra Osloregionens medlemmer til utkast til hørings svar
- 26. april: Behandling av hørings svar i interessepolitisk utvalg (ekstra møte)
- 2. mai: Avgivelse av hørings svar til Olje- og energidepartementet

3. Sekretariatets vurdering

Med henvisning til den krevende energisituasjonen (kraftproduksjon og nettkapasitet) for Østlandet, som også innebærer utfordringer for energibruk, ønsket næringsutvikling og omlegging av transportsektoren, anbefaler sekretariatet at Osloregionen IPR avgir hørings svar til Energikommisjonens utredning NOU 2023:3.

Utvikling av fremtidens energisystem vil være viktig for Osloregionens innsatsområder, herunder areal, transport, mobilitet og logistikk, klima og miljø, og konkurransekraft og attraktivitet. Sekretariatet anbefaler at et hørings svar først om fremst bør være knyttet til kommunens roller i utvikling av energisystemet og Osloregionens innsatsområder.

Behandling i administrative grupper og interessepolitisk utvalg

Foreløpige tema for hørings svar ble presentert i møter i faggruppe for Areal og Transport 14. mars og faggruppe for Klima og miljø og 15. mars og administrativ koordineringsgruppe 28. mars.

Interessepolitisk utvalg ga sin tilslutning til forslag til prosess i møte 31. mars.

4. Utkast til hørings svar fra Osloregionen interkommunalt politisk råd

Osloregionen interkommunalt politisk råd (IPR) takker for invitasjonen til å gi innspill Energikommisjonens utredning *NOU 2023:3 Mer av alt – raskere*. Osloregionen IPR er et strategisk samarbeid som består av 65 kommuner inkludert Oslo kommune. Osloregionen IPR jobber for at hovedstadsregionen skal være en bærekraftig og internasjonalt konkurransedyktig region. Osloregionens innsatsområder er følgende:

- Areal, transport, mobilitet og logistikk
- Klima og miljø
- Konkurransekraft og attraktivitet
- Felleskap og samarbeid

Osloregionens hørings svar er knyttet til ovennevnte innsatsområder og forankret i våre strategier, herunder [Samordnet areal- og transportstrategi for Osloregionen](#), samt våre uttalelser til [NOU 2022:6 Nett i tide – om utvikling av strømmettet](#), [Nasjonal Transportplan 2022-2033](#), [Klimaplan 2021-2030](#) og [Klimakur 2030](#).

4.1. Sammendrag

Osloregionen IPR vil fremheve følgende hovedpunkter i sitt høringsinnspill:

- Kommunenes roller i utvikling av energisystemet er trukket frem flere steder i utredningen. Kommunene i Osloregionen IPR anerkjenner sine roller og anbefaler at dette tydeliggjøres i den videre oppfølgingen av utredningen, herunder at det utredes et tydeligere mandat for kommunene og nye kommunale virkemidler.
- Osloregionen IPR støtter etablering av et kompetansesenter for kommunene. Senteret bør ha et bredt sammensatt oppdrag med kompetanse på kommunenes samlede oppgaver i energisystemet. Kommunene bør være med i spesifisering av senterets oppgaver for å sikre at deres behov er dekket. Kompetansesenteret bør tilby råd vederlagsfritt, og det må sørges for program med statlig økonomisk støtte til prosjekter og prosesser.
- Osloregionen IPR mener tilstrekkelig energiproduksjon og nettkapasitet må gis høy prioritet i årene som kommer for å møte behov i industri og transportsektoren og for å bidra til nødvendig klimaomstilling.
- Osloregionen støtter kommisjonen anbefaling om at det må etableres kriterier for samfunnsmessig betydning som basis for prioritering av behandlingen av søknader om nettilknytning.
- Osloregionen IPR støtter økt satsing på mer effektiv og fleksibel energibruk. Enovas mandat må endres slik at det også omfatter energieffektivisering.

4.2. Kommunenes rolle

Kommunenes roller i utvikling av energisystemet er omtalt i kapittel 1.9.:

Kommunene er planleggingsmyndighet, byggesaksmyndighet, rådgiver overfor egne innbyggere og bygningsforvalter. De har ansvar for klima- og energiplanlegging og har en rolle i kraftsystemplanleggingen. De er nærmest til å sikre seg innsikt i tilgangen på lokale energikilder og overskuddsvarme. Kommunene må involveres og ansvarliggjøres på en tydeligere måte for utviklingen i energibruken.

Kommunenes roller er også omtalt i øvrige kapitler i utredningen. Energikommisjonen foreslår at det opprettes et nasjonalt kompetansesenter for kommunene.

Osloregionen IPR mener:

Osloregionen støtter forslaget om et nasjonalt kompetansesenter for kommunene. Det er avgjørende at kommunene har en sentral rolle i etablering av kompetansesenteret og spesifisering av dets oppgaver. Et slikt kompetansesenter må reflektere bredden av oppgaver som kommunene har i energisystemet, som lokal planmyndighet, ansvar for klima- og energiplanlegging, samfunnsutvikler og nærhet til innbyggerne.

Osloregionen er uenig i forslaget fra kommisjonen om at kompetansesenteret skal være brukerfinansiert, og forutsetter at råd tilbys vederlagsfritt til kommunene.

4.3. Tiltak for en mer effektiv og fleksibel energibruk

Energikommisjonen foreslår en nasjonal handlingsplan for energieffektivisering. Det

fremkommer ikke i forslaget hvordan kommunene roller vil være inkludert i denne handlingsplanen.

Energikommisjonen utfordrer kommunene til å vurdere mulighetene for, og legge til rette for, samlokalisering av industri som har overskuddsvarme og industri som har varmebehov, bl.a. gjennom reguleringsplaner, samarbeid med industriaktører og energiselskaper. Kommisjonen nevner også arbeid med forslag til endringer i energiloven under punkt om en energieffektiv og grønnere industri.

Under punktet om nasjonalt energieffektiviseringsløft i bygg foreslås det at skal utvikles en forpliktende plan for redusert energibruk i bygg.

Osloregionen IPR mener:

Osloregionen foreslår at forslag til ulike planer for mer effektiv og fleksibel energibruk samles i en plan, for å sikre at oppfølging ikke blir for fragmentert. Ulike sektorer og aktører har alle sentrale roller for å bidra her og det er viktig at planer som etableres er helhetlige og sektorovergrepene.

Kommunenes roller og virkemidler, inkludert juridiske virkemidler for å bidra til mer effektiv og fleksibel energibruk må tydeliggjøres i en handlingsplan for energieffektivisering. Det samme gjelder plan for redusert energibruk i bygg.

Det henvises til avsnitt 1.3.2. og arbeidet med forslag til endringer i energiloven med krav til utredning av lønnsomheten ved å utnytte overskuddsvarme i ny industrivirksomhet og datasenter. Med henvisning til kommisjonens utfordring til kommunene i samme avsnitt, mener Osloregionen at kommunenes rolle tydeliggjøres i arbeidet med endringer til energiloven.

4.4. Tiltak for økt kraftproduksjon

Vindkraft. Vindkraft på land kan spille en sentral rolle for å opprettholde eller styrke kraftbalansen frem mot 2030. Kommisjonen trekker frem at det er flere virkemidler som forventes å bidra til både bedre lokal aksept og legitimitet, som allerede er vedtatt og under implementering. For å få lokal aksept er det viktig at en økt andel av verdiskapingen går til berørte kommuner, se egen omtale av kommunenes rolle.

Kommisjonen mener kommunene bør være mer proaktive i å tilrettelegge for vindkraft på overordnet nivå. Det kan skje gjennom bruk av kommuneplanens arealdel til planlegging av egnede lokasjoner for vindkraft. En godkjent arealplan kan bidra til konfliktavklaring, mer forutsigbarhet for utbyggere og mer effektiv konsesjonsbehandling.

Solkraft. Energikommisjonen ser svært positivt på etableringen av solkraft i Norge, da denne kan etableres raskt, men her er det viktig at reguleringen tilpasses den raske utviklingen.

Kommisjonen foreslår at systemet for konsesjonssøknader for bakkemontert solkraft må forenkles, og kapasiteten til å behandle søknader må økes. Det bør vurderes om kommunene kan få delegert myndighet til å godkjenne bakkemonterte solkraftanlegg opp til en viss størrelse.

Osloregionen IPR mener:

Synspunkter på forslag om vindkraft, lokal aksept, økonomi og kommunenes rolle for å tilrettelegge for vindkraft?

Synspunkter på forslag om solkraftutbygging, bakkemontert solkraft og delegert myndighet til kommunene. Avveining arealbruk/naturinngrep/naturmangfold?

4.5. Tiltak for raskere og bedre saksgang for ny kraftproduksjon

Energikommisjonen støtter Strømnettutvalgets forslag og mener flere av tiltakene kan tilpasses, styrkes, og gjøres gjeldende også for konsesjonsbehandling av søknader om ny kraftproduksjon.

Osloregionen IPR mener:

Osloregionen støtter Energikommisjonen i at det må innføres prioritert rekkefølge i behandlingen av søknader om økt kraftproduksjon. Saker som bidrar til betydelig ny kraftproduksjon og fleksibilitet til kraftsystemet bør prioriteres.

Osloregionen viser også til sitt hørings svar til Strømnettutvalgets utredning og særlig til uttalelse om mer effektiv saksbehandling og behovet for tettere koordinering mellom prosesser i nettselskap og planprosesser i kommunene i forbindelse med nettutbygging. Dette gjelder også for konsesjonsbehandling om ny kraftproduksjon.

Osloregionen støtter Energikommisjonen i at det i større grad må etableres parallelle prosesser gjennom konsesjonsforløpet. Osloregionen understreker viktigheten av tidlig involvering av kommunene. Kommunene skal ivareta mange interesser og hensyn. Både klimaomstillingen, områdeutvikling og virksomheter som har behov for fornybar energi, så vel som at energiutbygging kan ha negativ virkning på natur, grøntområder, jordbruksjord og kulturminner.

4.6. Tiltak for økt nettkapasitet

Utredningen sier at utviklingen av kraftnettet, ved siden av tilgang på fornybar kraft, er en forutsetning for å klare omstillingene vi skal gjennom. Ulike deler av Østlandet opplever at betydelige industrietableringer og klimatiltak som krever elektrifisering, begrenses av kapasiteten i nettet, slik det også er beskrevet i NOU-en. Osloregionen erfarer også tilfeller der det ikke er kapasitet til utvikling og utbygging ut over økningen i alminnelig forbruk.

Osloregionen IPR mener:

Osloregionen støtter kommisjonen i at det må etableres kriterier for samfunnsmessig betydning som basis for prioritering av behandlingen av søknader om nettilknytning.

Osloregionen IPR har sammen med Østlandssamarbeidet et samarbeidsprosjekt «Energistasjoner for grønn næringstransport», med formål å bidra til raskere etablering av energistasjoner for nullutslippsteknologi for tyngre kjøretøy. Prosjektet erfarer at

nettilknytning, nettkapasitet og saksbehandling hos nettselskapene er en betydelig barriere for elektrifisering av tungtransporten. Osloregionen mener at dette er problemstillinger som må få økt oppmerksomhet og må løses for at Norge skal nå sine klimamål mot 2030.

Osloregionen viser ellers til sitt hørings svar til Strømnettutvalgets utredning (vedlagt).

4.7. Utviklingen i energibruken

Utredningens kapittel 9 tar for seg energibruken fremover, driverne for utviklingen og mulighetene for energieffektivisering. Fremskrivningene til NVE og Statnett viser betydelig økt kraftbruk innen industri og transport.

En betydelig andel av klimagassutslippene på Østlandet er fra transportsektoren. Østlandsfylkene står for xx % av de nasjonale utslippene fra transportsektoren. Det betyr at omlegging til nullutslippsteknologier i transportsektoren på Østlandet vil ha stor betydning for de nasjonale utslippskuttene mot 2030. Omstillingen av transportsektoren vil innebære mye elektrifisering. Fremover vil elektrifisering av tungtransporten være viktig.

Osloregionen IPR mener:

Det er behov for økt kraftproduksjon for å legge til rette for elektrifisering av transportsektoren og behov for industriutvikling på Østlandet. Det er også avgjørende med effektive prosesser for nettilknytning og eventuelt økt nettkapasitet ved utbygging av lade- og fylleinfrastruktur for å møte behovene i transportsektoren.

Osloregionen etterlyser omtale av biogass i utredningen som et drivstoffalternativ for tungtransporten. Dette gjelder spesielt i utnyttelse av organisk avfall og husdyrgjødsel til biogass. Dette er i liten grad omtalt i Energikommisjonens utredning. Osloregionen mener at også biogass i større grad bør utnyttes til transportformål, der det ligger til rette for det.

Osloregionen understreker den alvorlige situasjonen på enkelte deler av Østlandet, der næringsutvikling settes på vent på grunn av manglende kraftproduksjon og kapasitet i nettet. Østlandet har betydelig kompetanse på grønne næringer, men potensialet blir ikke utnyttet på grunn av utfordringer med tilstrekkelig kraftproduksjon og kapasitet i nettet.